

YENİ ZELANDA TERÖR SALDIRISI VE AVRUPA BAĞLANTILARI

KEVSER EROL

SETA | ANALİZ

MAYIS 2019 · SAYI 284

YENİ ZELANDA TERÖR SALDIRISI VE AVRUPA BAĞLANTILARI

KEVSER EROL

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-605-7544-52-0

Uygulama: Erkan Söğüt

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
CHRISTCHURCH SALDIRISININ İDEOLOJİK ARKA PLANI	8
AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ DURUM	11
SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ	15

YAZAR HAKKINDA

Kevser Erol

Kevser Erol lise eğitimini Almanya’da tamamladıktan sonra Köln Üniversitesi’nde Romanistik Fransızca ve İslam Dünyasının Dilleri ve Kùltürleri adlı çift ana dal lisans programından 2012’de mezun oldu. 2017’de Münster Üniversitesi’nde Şarkiyat alanında yüksek lisans eğitimini bitirdi. Aynı üniversitede Avrupa Birliği ve Arap Baharı ülkeleri ilişkileri konusunda doktora eğitimine başladı. Doktora eğitimine devam eden Kevser Erol SETA Brüksel’de araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

ÖZET

Bu analiz Yeni Zelanda'nın Christchurch şehrindeki terör eyleminin ideolojik arka planı ve Avrupa'daki bağlantılarını inceleyerek gün geçtikçe artan İslamofobik saldırıların hangi boyutlara varabileceğini değerlendirmektedir.

Bu analiz Yeni Zelanda'da 15 Mart 2019'da yaşanan ve yaklaşık elli Müslümanın katledilmesine sebep olan Christchurch terör eyleminin ideolojik arka planı ve Avrupa'daki bağlantılarını incelemekte ve Avrupa'da günden güne artan Müslüman karşıtı ırkçılık ve İslamofobik saldırıların hangi boyutlara varabileceğini değerlendirmektedir. Bunun yanı sıra analizde Avrupa ülkelerinin bu saldırıdan nasıl bir ders çıkarmaları ve Müslüman karşıtı ırkçılıkla mücadelede nasıl bir politika uygulamaları gerektiğine dair öneriler bulunmaktadır.

GİRİŞ

Aşırı sağcı terörist Brenton Harrison Tarrant Yeni Zelanda'nın Christchurch şehrinde cuma namazı için toplanan elli Müslümanı hunharca katletmiş ve birçoğunu da yaralamıştır. 28 yaşındaki terörist saldırı öncesi "The Great Replacement" (Büyük Yer Değiştirme) adını verdiği manifestosunu farklı sosyal medya ağları üzerinden dolaşıma sokmuş, saldırı anını da canlı olarak yayımlamıştır. Tarrant bu manifestoda terör saldırısının ideolojik arka planını ortaya koymuştur. Yeni Zelanda'da 15 Mart 2019'da gerçekleşen terör saldırısı sonrasında terör, ırkçılık ve ateşli silahlara ilişkin yasal düzenlemeler gibi konular daha ziyade güvenlik ekseninde ele alınıp tartışılmış ancak saldırganın Avrupa'daki ideolojik ve kişisel bağlantıları üzerinde yeterince durulmamıştır.

CHRISTCHURCH SALDIRISININ İDEOLOJİK ARKA PLANI

Christchurch saldırısı faili Tarrant manifestosunu Avrupa merkezci bir bakış açısıyla, beyazların diğer ırklardan daha üstün olduğu (*white supremacy*) düşüncesini temel alarak yazmıştır. Saldırganın manifestosu aşırı sağcı Fransız Renaud Camus'nün¹ *Le Grand Remplacement* (İngilizce: The Great Replacement) adlı ırkçı eseriyle aynı başlığı taşımakta ve onun fikirlerini baz almaktadır. Bu başlık aşırı sağcı Avrupalı siyasiler tarafından yürütülen iltica tartışmalarında da sık sık kullanılmakta ve kendilerini "Kimlikçi" (*Identitarian*) olarak adlandıran ırkçı siyasetçiler ve ırkçı gruplar da bu söylemin yayılması ve yaygınlaşmasına destek vermektedir.

Tarrant'ın takip ettiği etnik-milliyetçi çevreci-faşist ideolojiye göre her ırk kendi ülkesinin sınırları içerisinde rahatça ve ferah içinde yaşama hakkına sahiptir. Örneğin manifestoda Türklerle bırakılan topraklar İstanbul'dan sonra başlamakta, Ayasofya'nın Avrupalılar tarafından geri alınması gerektiği öne sürülmektedir. Tarrant'la aynı ideolojiyi benimseyen aşırı sağcı gruplar da Avrupa tarihi ve kültürünün yeryüzünden silinme veya yok olma belirtileri gösterdiğini iddia etmekte ve Avrupa'nın geleceğinin kurtarılması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda ırkçı terörist sadece yabancı kimliğe sahip olan göçmen yetişkinleri değil çocukları da hedef tahtasına oturtmaktadır. Tarrant manifestosunda birçok kez yabancılarda gözlemlenen yüksek doğurganlığa (*fertile*) dikkat çekmektedir. Tarrant'ın bu çerçevede atfı yaptığı veriler ise Wikipedia sitesinden alınmış ve hiçbir bilimsel değeri bulunmayan rakamlardan ibarettir. Bu söylem Avrupa

1. Sasha Polakow-Suranski ve Sarah Wildman "The Inspiration for Terrorism in New Zealand Came From France", *Foreign Policy*, 16 Mart 2019.

halklarını korkutarak daha çok sempatzan kazanmak için kullanılmaktadır. Avrupalı olmayan (yabancı uyruklu) çocuklar aşırı sağcılarının nezdinde potansiyel işgalci konumundadır ve şimdi olmasa bile gelecekte büyük tehlike oluşturacaklardır. Tarrant'ın korkusu bu çocukların büyüyecek toplumu ele geçirecekleridir. Bu nedenle ona göre yabancı çocukların er ya da geç ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ortadan kaldırma işine ne kadar erken başlanırsa o kadar iyi olacağını savunan Tarrant böylelikle sonraki nesile daha az iş kalacağından bahsetmektedir.

Aşırı sağcı teröristin manifestosunda dikkat çeken bir diğer nokta da bazı siyasilerin özellikleriyle hedef alınmış olmasıdır. Manifestoda mülteci siyasetinden dolayı Almanya Başbakanı Angela Merkel, Müslüman kimliğe sahip Londra Belediye Başkanı Sadiq Khan ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ortadan kaldırılması gerekli olan siyasiler olarak hedef gösterilmektedir. Christchurch faili bu üç siyasetçinin neden öldürülmeleri gerektiğine açıklama getirerek Şansölye Merkel'in beyaz ve German karşıtlığı yüzünden ilk olarak ortadan kaldırılması gerekli kişi olduğunu savunmaktadır. Terörist manifestosunda Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan ise "en eski düşman" ve "Avrupa'daki en büyük İslami grubun lideri" olarak bahsederek tarihsel olarak Türk düşmanlığına da atıf yapmaktadır. Tarrant "harp komutanı" olarak nitelendirdiği Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Avrupa'daki Türklerle buluşmasını etnik askerleriyle buluşması olarak nitelendiriyor. Aşırı sağcı teröriste göre tam da böyle bir buluşma anında Erdoğan'ın öldürülmesi Avrupa'da yaşayan "Türk işgalciler" ve gerçek Avrupalılar arasında bir uçurum oluşturacak ve bu olayla birlikte Türkiye bölgesel gücünü yitirecek, NATO üyeliği zarar görecektir. İrkçı terörist Londra Belediye Başkanı Sadiq Khan'la ilgili olarak da Britanya halkının haklarını yabancılara vermesi ve bu du-

rumun da etnik yer değiştirmenin gerçekleştiğinin bariz bir göstergesi olduğunu iddia etmektedir. Pakistanlı bir "istilacı"nın Londra halkının temsilcisi olarak seçilmesinin Tarrant'ta nefret oluşturmaya ve manifestoda ismi geçen siyasilerin ortadan kaldırılmasına yönelik açık çağrıda bulunması dikkat çekmektedir.

Terör saldırısını hayata geçirmeden önce saldırganın dünyanın farklı ülkelerini gezip gözlemlerde bulunduğu bilinmektedir. Tarrant yaptığı geziler çerçevesinde terör saldırısını düzenleme noktasında kendisine motivasyon sağlayan birkaç olaydan bahsetmektedir. Bu olayların bir kısmı Fransa'yla alakalıdır ve Fransa'da cereyan etmiştir. Terörist Fransa ziyareti esnasında orada yaşayan Müslüman ve göçmenlere karşı duyduğu nefret ve rahatsızlığı açıkça ifade etmektedir. Tarrant'a göre bazı şehirlerde yerli Fransız halkı demografik olarak neredeyse ortadan kaldırılmakta ve onların yerini yabancı kökenliler almaktadır. İrkçı terörist 2017 Fransa genel seçimlerini büyük bir sorun olarak görmektedir. Tarrant'a göre aşırı sağcı parti başkanı Marine Le Pen yerine şimdiki Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un "globalist, kapitalist, siyasal ve sosyal çeşitliliğe inanan, eski yatırım bankacısı ve beyaz karşıtı" biri olarak seçimleri kazanması demokrasi modelinin herhangi bir sorun için çözüm veya değişim sunabileceği düşüncesini tamamen ortadan kaldırmıştır. Tarrant'ı etkileyen bir diğer gelişme de Stockholm'da yaşayan ve Nisan 2017'de Özbek asıllı bir sığınmacının düzenlediği terör saldırısı esnasında on bir yaşındaki İsveçli kız çocuğu Ebba Akerlund'un hayatını kaybetme hikayesidir. Bu ve benzeri diğer terör saldırılarını Tarrant kendi halkına yapılan saldırılar olarak değerlendirmiş ve harekete geçmesi gerektiği düşüncesini geliştirmiştir. Ebba Akerlund'un annesi Christchurch saldırısı sonrası açıklama yaparak kızının ölümüyle Tarrant'ın saldırısı

arasında bir alaka kurulamayacağını ifade etmiş ve Tarrant'ın aşırı ve terörist düşüncelerine karşı mesafesini ortaya koymuştur.²

Christchurch saldırısının ırkçı ve ideolojik arka planını öne çıkaran bir diğer nokta da aşırı sağcı teröristin gerçekleştirdiği katliam için şövalye olarak adlandırdığı Norveç katliamcısı aşırı sağcı terörist Anders Behring Breivik'in "şövalye kardeşleriyle" irtibata geçtikten sonra misyonu için manevi destek (*blessing*) aldığını söylemesidir.

Saldırganın manifestosu aşırı sağcı Camus'nün *Le Grand Replacement* adlı eseriyle aynı başlığı taşımakta ve onun fikirlerini baz almaktadır.

Tarrant manifestosunda Breivik ile kısa bir görüşme yaptığını ifade etmiştir. Kendini Hristiyan olarak tanımlayan terörist Breivik 2017'de ismini yasal olarak değiştirerek Hitler'in ön ismi Adolf'u anımsatan Fjotolf Hansen³ ismini almıştır. Breivik/Hansen 22 Temmuz 2011'de gerçekleştirdiği silahlı saldırılarda Norveç'te yetmiş yedi insanın ölümüne sebep olmuştur. Breivik/Hansen'in dokuz yıl boyunca bu terör eylemini fark edilmeden planladığı ortaya çıkmıştır. Aşırı sağcı terörist Tarrant gibi kendisi de bin 518 sayfayı kapsayan ve ismini "2083-A European Declaration of Independence" (2083-Avrupa Bağımsızlık Bildirgesi) olarak koyduğu manifestosunu hazırlamıştır. Bu manifestoyla Breivik/Hansen'in mümkün olduğu kadar çok aşırı milliyetçiye radikalleştirmek ve kendisini taklit etmek iste-

yenleri motive etmek istediği anlaşılmaktadır.⁴ Breivik/Hansen manifestosunun bir bölümünde taklit edicisi Tarrant'ın yaptığı gibi kendisiyle bir röportaj gerçekleştirerek⁵ saldırısının nedeni, motivasyonu vs. gibi konulara değinmiştir. Breivik/Hansen'in motivasyonu Tarrant'ınki ile örtüşmektedir. İki teröristte görülen birçok fikirsel ortak noktanın yanı sıra ikisinin de Sırpların Boşnak Müslümanlara karşı işledikleri soykırım karşısında NATO'nun ve "Batılı ülkeler"in müdahalesini hazmedememiş olması dikkat çekmektedir. Tarrant camiye gerçekleştireceği saldırıya atıf yaparak kendisinin yakın zamana kadar yarı zamanlı "Kebab Removalist" (Kebab Yok Edicisi) olarak çalıştığını ifade etmiştir.

"Remove Kebab" söylemi Avrupalı aşırı sağcı gruplar tarafından kullanılan bir parolaya dönüşmüştür. Aslında bu söylem bir propaganda şarkısından alıntıdır. Bu propaganda şarkısı savaş suçlusu olarak hüküm giyen ve "Bosna Kasabı" ünvanıyla bilinen Sırp asıllı Radovan Karadzic'e atfen söylenmiş ve aşırı sağcılar arasında oldukça yaygındır. Nitekim terörist Tarrant da saldıracağı camiye giderken bu şarkıyı dinlemiştir. "Remove Kebab" söylemini kullanan Avrupalı aşırı sağcı gruplar arasında Avusturyalı "Die Identitare Bewegung"⁶ (Kimlikçiler Hareketi) grubu da bulunmaktadır.⁷ Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz Christchurch saldırısı sonrasında bu aşırı sağcı grubun Christchurch teröristi Tarrant'tan

2. "Mum of Swedish Girl Named in NZ Killer's Manifesto Condemns Attacks", France 24, <https://www.france24.com/en/20190315-mum-swedish-girl-named-nz-killers-manifesto-condemns-attacks>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

3. DPA "Anders Breivik: Norwegischer Massenmörder Hat Jetzt Anderen Namen", Merkur.de, <https://www.merkur.de/politik/massenmoerder-anders-breivik-aendert-namen-in-fjotolf-hansen-zr-8391317.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

4. Stefan Schultz, "1516 Seiten Wahn. Manifest des Massenmörders", Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/1516-seiten-wahn-manifest-des-massenmoerders-a-776299.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

5. Beau Friedlander, "An Interview with a Madman: Breivik Asks and Answers His Own Questions", Time, 24 Temmuz 2011.

6. "Identitare Bewegung" (Kimlikçiler Hareketi) Almanya'da kurulmuştur ve AB ülkelerinde birçok şubesi bulunmaktadır. Bu ülkeler arasında Avusturya ve Hollanda gibi ülkeler vardır. Almanya'daki Kimlikçiler Hareketi'nin oluşumunda Fransız Kimlikçi Hareketi rol model niteliğinde olmuştur. Bkz. *EU Terrorism Situation and Trend Report*, (Europol: 2018), s. 51.

7. "Slogan der Identitaren. Neuseeland-Killer Nannte Sich 'Kebab Remover'", Heute.at, <https://www.heute.at/welt/news/story/Neuseeland-Killer-nannte-sich--Kebab-Remover--52932177>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

bin 500 avroluk bir bağış aldığını açıklamıştır.⁸ Kimlikçiler Hareketi ile Christchurch teröristi Tarrant'ın manifestosundaki söylemleri birbiriy-le uyuşmaktadır. Avusturya polisi bu hareketin lideri Martin Sellner'in evinde arama yaparak elektronik eşyalarına el koymuştur. Medyaya yansıyan bilgilere göre Tarrant iki sene önce Avrupa'da aşırı sağcılarla bir araya gelmiştir. Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz *Österreich* gazetesıyla yapmış olduğu bir röportajda aşırı sağcılık konusunda "Sıfır Tolerans" politikasından bahsederek Kimlikçiler Hareketi'nin hukuka aykırı tutumlarının tespit edilmesi durumunda hareketin yasaklanabileceğini bildirmiştir.⁹ Ancak Başbakan Kurz'un ülkede yaşayan Müslümanlara ve mültecilere karşı geçmişte takındığı olumsuz tutum göz önünde bulundurulduğunda bunun iç siyasete yönelik bir manevra olduğu düşünülebilmektedir.

AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ DURUM

Aşırı sağcı ideolojiyi savunan birçok terörist kendi verdikleri bilgilere dayanarak internet ortamı ve sosyal medyada radikalleşiyor ve bu ortamlardan fikren besleniyor. Tarrant kendisiyle yaptığı söyleşide de internetin kendinde nasıl bir etki oluşturduğunun bilgisini vermiştir. Bir Avustralyalı olarak Christchurch terörü faili Avrupa merkezli düşünen faşist ve teröristlerden esinlenmiş ve onların çalışmalarını okumuştur. Bunların arasında ismen anılan ve Güney Carolina'da bulunan siyahilerin ibadet ettiği kiliseye 2015'te silahlı saldırı gerçekleştiren

Dylann Roof da vardır.¹⁰ Dokuz kişiyi öldüren bu Amerikalı teröristin kilise saldırısından sonra beş sayfalık¹¹ "rtf88" olarak kaydedilmiş bir manifestosu ortaya çıkmıştır. 88 sayısının aşırı sağcılar arasında sembolik bir niteliği vardır ve Alman alfabesinin sekizinci harfini işaret ederek "Heil Hitler!" selamını temsilen kullanılmaktadır.

Avrupa ülkelerinde aşırı sağcı ideolojiyi benimseyen gruplar birbirleriyle sürekli temas halindedir ve birbirlerini desteklemektedir.¹² Avusturya'da bulunan Kimlikçiler Hareketi'nin İngiltere ve Macaristan'da da kolları vardır ve bu gruplar diğer aşırı sağcılarla irtibatlar halindedir. Kurulmuş bağlar neticesinde aşırı sağcı grupların içerisinde bulunan aktörler Kimlikçiler Hareketi'nin organizasyonlarına katılım sağlamaya çalışmaktadır. Avusturya Kimlikçiler Hareketi aktörü Martin Sellner 2018 içerisinde iki kez¹³ (Mart ve Nisan'da) Kimlikçiler Hareketi'nin İngiltere şubesi "Generation Identity"nin programına katılmak isterken Londra Havalimanı'nda durdurulmuş ve ülkeye girişi yasaklanmıştır. Sellner Mart'ta Speakers Corner'da bir konuşma yapacak ve Nisan'da da bir kongreye katılım sağlayacaktır. Kimlikçiler Hareketi'nin Macaristan şubesinde faaliyet gösteren ırkçı Abel Bodi de aynı şekilde Nisan'da Londra'da havalimanından geri çevrilmiştir.

Europol'un 2018'de yayımladığı *European Union Terrorism Situation and Trend* (TESAT) raporunda şiddet eğilimli aşırı sağ cephenin genişlediği¹⁴ ve bunun kısmen toplumun İslamlaşma korkusu ve mültecilere yönelik endişelerden

8. Chris Baynes, "New Zealand Terror Attacker had Financial Links with European Far-right Group Generation Identity, Austrian Chancellor Reveals", *Independent*, 27 Mart 2019.

9. I. Daniel, "Polit-Streit um Identitare. Kurz: 'Null Toleranz für Rechtsextreme'", *oe24.at*, <https://www.oe24.at/oesterreich/politik/Kurz-Null-Toleranz-fuer-Rechtsextreme/374202348>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

10. Cai Weiye ve Simone Landon, "Attacks by White Extremists are Growing. So are Their Connections", *The New York Times*, 3 Nisan 2019.

11. "Dylann Roof's Manifesto", *The New York Times*, 13 Aralık 2016.

12. *EU Terrorism Situation and Trend Report 2018*, s. 52.

13. Roland Pittner, "Identitaren Chef Wieder in London Verhaftet", *Kurier*, <https://kurier.at/chronik/oesterreich/identitaeren-chef-wieder-in-london-verhaftet/400021408>, (Erişim tarihi: 29 Nisan 2019).

14. *EU Terrorism Situation and Trend Report 2018*, s. 7.

beslendiği söylenmektedir. Avrupa Birliği (AB) güvenlik komisyon üyesi Sir Julian King Mart 2017’de aşırı sağ tehlikesine vurgu yaparak bu tehlikenin AB ülkelerinin tamamı için geçerli olduğunu vurgulamış ve bu konunun gerektiği kadar medyada yer almadığının altını çizmiştir. Rapor aşırı sağcılarının çok farklı şekillerde yapılandıklarından bahsetmektedir. Almanya’da New Right akımları (Kimlikçi Hareketi-Die Identitare Bewegung; Almanya İmparatorluk Vatan-daşı-Reichsbürger ideolojisi destekçileri) ortaya çıkmış ve bu oluşumlar giderek daha çok görünür-lük kazanmaktadır.

AB’nin raporladığı Neo-Nazi grupları arasında Çekya’da Generace Identity ve Pro-Vlast hareketleri, Belçika’da Soldiers of Odin (Odin’in Askerleri) ve Portekiz’de Blood&Honour (Kan ve Onur) organizasyonu bulunmaktadır.¹⁵ Odin’in Askerleri 2015’te Finlandiya’da kurulmuş olup Almanya dahil birçok ülkede şubesi vardır.¹⁶ Aşırı sağcı grupların bazılarının toplumun değişik kesimleri tarafından kabul edilebilir bir söylem geliştirerek popülist bir üslup kullandıkları görülmektedir. Bu yaklaşım özellikle AB’ye üye ülkelerde legal olarak faaliyet gösteren ve son yıllarda ciddi bir seçim başarısı gösteren aşırı sağcı partilerde gözlemlenmektedir. Partilerin söylemlerinin ise gerek medya gerekse diğer merkez siyasi partilerce de kullanılması mülteci ve yabancı karşıtı argümanların toplum nezdinde giderek normalleşerek kabullenilmesine yol açmaktadır.

Aşırı sağın ırkçı söylemlerinin normalleşmesi ve yaygınlık kazanmasıyla yabancılara yönelik fiziki şiddet eylemleri ve saldırılar arasında pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Sol Parti

2018’de Alman hükümetine bir soru önergesi¹⁷ (Kleine Anfrage) yönelterek¹⁸ 2017’de mültecilere ve mülteci barınaklarına yapılan saldırıların sayısını sormuştur. Alman hükümetinin verdiği cevaba göre mültecilere ve mülteci barınaklarına toplam 2 bin 219 saldırı düzenlenmiş ve bu saldırılar esnasında 300 kişi yaralanmıştır. Sol Partili siyasetçi Ulla Jelpke AfD (Almanya için Alternatif) ve CSU (Hristiyan Sosyal Birliği) partilerinin mültecilere yönelik agresif söylemlerinin saldırılarda gözlemlenen artışta payının olduğunu dile getirmiştir.

Avrupa ülkelerinde yaşanan ırkçı saldırıların sözlü şiddetten fiziksel şiddet evresine geçtiği anlaşılmaktadır. Söz konusu olumsuzluklara ve şiddete sadece Müslümanlar değil yabancı düşmanlığına pirim vermeyen ve mülteci yanlısı bir politika izleyen siyasilerin de maruz kaldıkları görülmektedir. Bu saldırılar sonucunda Avrupalı siyasilerden kimi hayati tehlike atlatırken¹⁹ kimisi de hayatını kaybetmektedir.²⁰ Öte yandan aşırı ırkçı saldırıların sıklıkla hedef aldığı bir diğer kesim de Müslüman kadınlardır. Müslüman kadınların yaşadıkları çok katmanlı dışlanmanın yanı sıra aşırı sağcı fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldıkları bilinen bir husustur. Bu şiddet olayları hakkında çok sayıda veri ve sayısız haber bulunmaktadır. Aşırı sağcı çevreler hamile ve korumasız kadınlara şiddet uy-

15. *EU Terrorism Situation and Trend Report 2018*, s. 51.

16. Tatjana Grassl, “Breiten Sich in Deutschland aus Soldiers of Odin: Rechte Bürgerwehr Patrouilliert Jetzt Auch in München”, Focus Online, https://www.focus.de/politik/deutschland/breiten-sich-in-deutschland-aus-soldiers-of-odin-rechte-buergerwehr-patrouilliert-jetzt-auch-in-muenchen_id_7883621.html, (Erişim tarihi: 3 Mayıs 2019).

17. “Fremdenfeindlichkeit. 2219 Angriffe Auf Flüchtlinge und Ihre Unterkünfte”, Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-2219-angriffe-auf-asylbewerber-und-ihre-unterkuenfte-in-2017-a-1195738.html>, (Erişim tarihi: 3 Mayıs 2019).

18. Federal Almanya Hükümeti “Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Ulla Jelpke, Dr. André Hahn, Gö-kay Akbulut, weiterer Abgeordneter und der Fraktion DIE LINKE. – Drucksache 19/5189, 6.11.2018”, <https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/055/1905516.pdf>, (Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2019)

19. SMS ve DPA, “Messerangriff Auf Kölner OB-Kandidatin. 14 Jahre Haft für Reker-Attentäter”, Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/attentat-auf-henriette-reker-angeklagter-frank-szu-14-jahren-haft-verurteilt-a-1100893.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

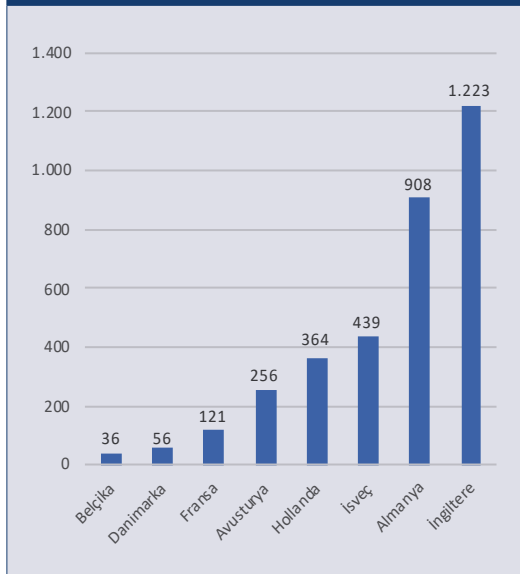
20. Katja Demirci ve Albrecht Meier vd., “Mord an Jo Cox. Großbritannien und Die Stille Danach”, *Der Tagesspiegel*, 17 Haziran 2016.

gularak²¹ aslında Tarrant'ın göçmen kökene sahip ailelerin çocuklarının da ortadan kaldırılması gerektiği tezini hayata geçirmektedir.

TABLO 1. HOLLANDA'DA TÜRE GÖRE KAYIT ALTINA ALINAN MÜSLÜMANLARA KARŞI AYRIMCILIK (2017)²²

Ayrımcılığın Türü	Yüzde
Hakaret (Insults)	71,4
Hasar (Destruction)	17,8
Tehdit (Threats)	12,7
Şiddet (Violence)	11,3
Taciz (Harassment)	5,2
Dışlanma Duygusu (Feeling of Exclusion)	1,4
Diğer veya Bilinmeyen (Other or Not Known)	2,3

TABLO 2. AVRUPA'DA KAYDA GEÇEN İSLAMOFOBİK OLAYLAR (2016)²³

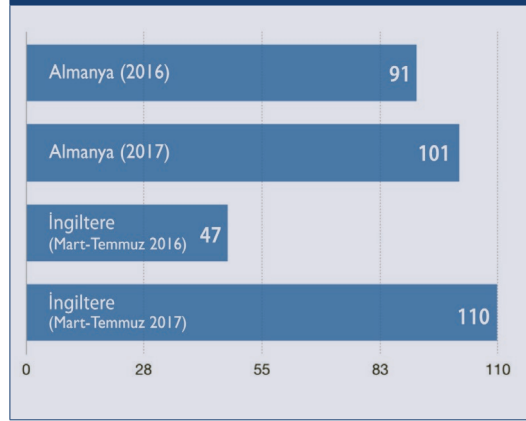

21. "An S-Bahnhof in Berlin. Mann Schlägt Schwangerer Frau in den Bauch", Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/berlin-neukoelln-mann-schlaegt-schwangerer-frau-mit-kopftuch-in-bauch-a-1258666.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

22. Tablo 1: Bkz. Anne Frank Stichting ve Verwey-Jonker Instituut, "Share of Registered Cases of Muslim Discrimination in the Netherlands in 2017, by Type", Statista-The Statistics Portal, Statista, www.statista.com/statistics/981511/share-of-registered-cases-of-muslim-discrimination-in-the-netherlands-by-type, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

23. Tablo 2: Bkz. Enes Bayraklı ve Farid Hafez, *European Islamophobia Report 2017*, (SETA Rapor, İstanbul: 2018).

TABLO 3. ALMANYA VE İNGİLTERE'DE GERÇEKLEŞEN CAMİİ SALDIRILARI (2016-2017)²⁴

Christchurch terör eyleminden sadece dört gün sonra Almanya'nın Berlin kentinde bir adam hamile ve başörtülü kadının karnına yumrukla vurmuş ve kaçırmıştır.²⁵ Yine Birleşik Krallık'ta Christchurch saldırısı sonrasında İslamofobik saldırılar yüzde 600'lük²⁶ bir artış göstermiştir.

Nisan 2019'da ise Belçika'da üç çocuğunu okula götürmekte olan bir anne çocuklarının gözleri önünde bıçaklı saldırıya uğrayarak ağır yaralanmıştır.²⁷ Aynı haberde çocuğu veya çocuklarıyla okul yolunda veya sokakta saldırıya uğrayan başka Müslüman kadınlardan da bahsedilmesi durumun vahametini açıkça ortaya koymaktadır. Geçen sene basında yer alan bir

24. Bkz. Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid, *European Islamophobia Report 2017*, (İstanbul: SETA), 2018; Bkz. Bayraklı, Enes ve Hafez, Farid, *European Islamophobia Report 2016*, (İstanbul: SETA), 2017; Bkz. Bundesministerium des Innern. Schriftliche Fragen der Abgeordneten Monika Lazar vom 26. Januar 2017 (Monat Januar 2017, Arbeits-Nr. 1/168, 169), 2. Februar 2017, https://www.monika-lazar.de/fileadmin/user_upload/dokumente/schriftlichefragen/AW_SF_168_169.pdf, (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2019).

25. Der Polizeipräsident in Berlin, "Streitigkeiten Eskalierten. Polizeimeldung vom 19.03.2019. Neukölln. Nr. 0645", berlin.de, <https://www.berlin.de/polizei/polizeimeldungen/pressemitteilung.793824.php>, (Erişim tarihi: 26 Nisan 2019).

26. Lizzie Dearden, "Islamophobic Incidents Rocket by 600% in UK During Week after New Zealand Terror Attack", *Independent*, 23 Mart 2019.

27. "Başörtülü Kadına Saldırı. Belçika'da Çocuklarını Okula Götüren Başörtülü Anneye Bıçaklı Saldırı", Perspektif, <https://perspektif.eu/2019/04/03/belcikada-cocuklarini-okula-goturen-basortulu-anneye-bicakli-saldiri>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

haberde²⁸ ırkçı saldırının 19 yaşında Belçikalı başörtülü Müslüman bir kızın vücuduna kesici aletle haç işareti çizdiklerinden bahsedilmektedir. Çeşitli STK'larca yapılan çalışmalar ve toplanılan veriler aşırı sağcı saldırıların dozunun günden güne arttığını göstermektedir.

Christchurch saldırısının faili Tarrant'a göre ırkçı eylemler sonuçlarından bağımsız olarak "değerlidir". İşlenen suç veya gerçekleştirilen saldırı sonucu hapis cezası almak sorun değil bir kazanç olarak görülmektedir. Bu anlayışa göre amaç aracı meşru kılmaktadır. Önemli olan başarılı veya başarısız olmak değil mensup olduğu beyaz toplum için bir adım atmak veya bir faaliyette bulunmaktır. Tarrant'a göre eylemsizlik beyaz toplumun ölümünün habercisi olarak düşünülmektedir. Teröristin manifestosuyla ırkçı yapılar için başarılı bir eylem gerçekleştirmenin yol haritasını hazırlamış olduğu söylenebilir. Nitekim kendisini de ırkçı terörist saldırılarda bulunmak için bekleyen potansiyel saldırganlar için bir "deniz feneri" olarak nitelendirmektedir.

Aşırı sağcı terörist Tarrant'ın manifestosunda Avrupa devletlerinin kilit kurumlarından olan orduda aşırı sağcı düşünceye sahip, harekete geçmeyi bekleyen çok sayıda kişinin olduğunu vurgulaması dikkat çekicidir. Bu bağlamda Almanya medyasında Alman ordusunda aşırı sağcı bağlantıları nedeniyle 199²⁹ askerin ihraç edildiği ve yaklaşık 450 askerin de "şüpheli" bulunduğu haberlerinin yapılması Tarrant'ı doğrulamaktadır.³⁰ Ancak bu askerlerin ordudan ihraç edilmesi

TABLO 4. AB ÜLKELERİNDE POPÜLİST VE İRKÇİ PARTİLERİN OY ORANI (2018) ³¹	
Ülkeler	Oyların Yüzdesi (Yüzde)
Macaristan	65,09
Yunanistan	54,6
Polonya	51,18
İtalya	50,03
Çekya	49,6
GKRY	35,38
Slovakya	34,34
Estonya	32,9
Litvanya	32,83
Bulgaristan	32,65
Fransa	27,09
Avusturya	26
Finlandiya	24,78
Hollanda	22,2
Almanya	21,98
İspanya	21,15
Danimarka	21,1
İsveç	18,58
İrlanda	17,7
Romanya	9,98
Slovenya	8,2
Letonya	6,85
Hırvatistan	6,49
Lüksemburg	4,94
Belçika	4,09
Birleşik Krallık	1,8

Seçilmiş AB Ülkelerinin Mart 2018 itibarıyla Ulusal Seçimlerdeki Popülüst veya İrkçi Partilerin Oy Yüzdesi

de sorunu çözemeyecektir. Bu eski askeri personelin silah kullanabilme yetisi ve bilgisine sahip oldukları gerçeğinin gelecekte büyük bir sorun

28. "Belçika Başörtülü Kıza Yapılan İrkçi Saldırı Tartışılıyor: 'Bunun Bir Adım Ötesi Cinayet'", Perspektif, 5 Temmuz 2018, <https://perspektif.eu/2018/07/05/belcika-basortulu-kiza-yapilan-irkci-saldiri-tartisiliyor-bunun-bir-adim-otesi-cinayet/> (Erişim Tarihi: 19 Nisan 2019).

29. "In den Vergangen Zehn Jahren. Fast 200 Rechtsextremisten aus Bundeswehr Entlassen", *Frankfurter Allgemeine*, 16 Ekim 2018.

30. Matthias Gebauer, "MAD-Ermittlungen. Geheimdienst Enttarnte Mehr Rechtsradikale Soldaten als Bisher Bekannt", Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehr-mehr-rechtsextreme-soldaten-als-bislang-bekannt-a-1256878.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

31. Tablo 4: Bkz. Euronews, "Populist Vote Share in the National Elections of Selected European Union (EU) Countries as of March 2018", Statista-The Statistics Portal, www.statista.com/statistics/883893/populism-in-europe, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

oluşturacağı ortadadır. Bu göz önünde bulundurulursa ordu yetkililerinin alacakları personeli ciddi bir güvenlik soruşturmasının ardından orduya dahil etmelerinin gerekli olduğu görülmektedir.³² Nisan 2017’de kendisini 2015’te Suriyeli bir mülteci gibi kaydettiren muvazzaf bir Alman askerinin³³ tutuklanması Alman ordusundaki aşırı sağcı tehlikenin geldiği noktayı gözler önüne sermektedir. Soruşturma sonucunda tutuklanan askerin hedefinin üst düzey Alman siyasilere suikast düzenleyerek suçu yabancılar ve mültecilerin üstüne atmak olduğu ortaya çıkmıştır.

Alman istihbarat teşkilatı Bundesnachrichtendienst (BND) tarafından hazırlanan raporlarda³⁴ Almanya’da aşırı sağcı Neo-Nazilerin sokak kavgaları için hazırlandıkları bildirilmiştir. Aşırı sağ araştırmacısı Henry Krentz münferit grupların “Tag X” (zamanı belirsiz ama mutlaka gelecek bir gün) için hazırlandıklarını söylemektedir. Bu günde kamu düzeninin çökeceği ve gücün kendileri (Neo-Naziler) tarafından ele geçirileceğine inanılmaktadır. AB ülkelerinin Europol’a verdiği bilgiler incelendiğinde aşırı sağcı grupların çoğunlukla biletli konserler organize etmek suretiyle taraftarlarını bir araya topladıkları görülmektedir. İrkçi grupların taraftarlarına sunduğu aktiviteler arasında kendini savunma, ateşli silah kullanma ve çatışma eğitimi (*combat skills*) gibi kurslar bulunmaktadır.³⁵

Almanya’daki bir diğer güçlü ırkçı grup “Reichsbürger” (İmparatorluk Vatandaşları) örgütüdür. Bu kişiler Almanya’nın şimdiki sınırla-

rını resmi sınır olarak tanımamaktadır. Bu grup için geçerli olan sınırlar 1937’de Alman İmparatorluğu için geçerli olan sınırlardır. Kendilerinin düzenledikleri bir çeşit pasaporta sahip olan “Reichsbürger”ler resmi makamlardan gelen evrakı tanımamaktadır. Bu kişilerin evlerinde silah bulundurdıkları bir sır değildir. Toplum adına büyük tehlike oluşturan ırkçı grup yeri geldiğinde polisler de saldırmakta ve bu saldırılar bazen ölümlerle sonuçlanmaktadır.³⁶ *Die Welt* gazetesinin Alman istihbaratının verilerini paylaştığı habere göre şu an Almanya’da 18 bin³⁷ “Reichsbürger” bulunmakta ve bu sayı giderek artmaktadır.

İrkçiliğin merkez üssü haline gelen Avrupalı devletlerin aşırı sağcılara karşı ciddi ve dürüst bir çaba ortaya koymaları elzemdir.

Bu bağlamda ırkçılığın merkez üssü haline gelen Avrupalı devletlerin aşırı sağcılara karşı ciddi ve dürüst bir çaba ortaya koymaları elzemdir. NSU³⁸ cinayetleri örneğinde yaşandığı gibi devlet kurumlarına sızmış ırkçı ve aşırı sağcı yeraltı örgütlerinin suçlarının üstü örtülmemelidir.

SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

AB aşırı sağcı yapılanma ve gruplaşmaları ciddiye alarak yaşananlara seyirci kalmamalı ve demokrasinin çoğulculuğa dair vurgusuna sahip çıkmalıdır. Avrupa ülkelerinde rakamlarla tespit edilmiş olan İslamofobik saldırılar ve ırkçılık

32. Matthias Gebauer, “Extremist in Uniform. Bundeswehr Suspendiert Erstmals Reichsbürger”, Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/reichsbuerger-bundeswehr-suspendiert-extremisten-a-1257980.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

33. *EU Terrorism Situation and Trend Report 2018*, s. 52.

34. “Verfassungsschutz Warnet. Immer Mehr Neonazis Bereiten Sich Gezielt auf Straßenkämpfe Vor”, Welt, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article190022777/Verfassungsschutz-warnet-Immer-mehr-Neonazis-bereiten-sich-gezielt-auf-Strassenkaempfe-vor.html?wtmc=socialmedia.twitter.shared.web>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

35. *EU Terrorism Situation and Trend Report 2018*, s. 52.

36. “Ermordeter Polizist. Lebenslange Freiheitsstrafe für Reichsbürger”, Spiegel Online, <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/reichsbuerger-prozess-in-nuernberg-lebenslange-haft-fuer-angeklagten-a-1174210.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

37. “Verfassungsschutz. Warum die Zahl der Reichsbürger Rasant Wächst”, Welt, 28 Nisan 2018.

38. Zeliha Eliacık, “5 Soru: NSU Davası”, SETA, <https://www.seta.org/5-soru-nsu-davasi>, (Erişim tarihi: 13 Mayıs 2019).

göz ardı edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır. Bu durum tüm Avrupa toplumlarının geleceği için büyük bir tehlikeyi işaret etmektedir. Aşırı sağcı, zenofobik (yabancı düşmanı) ve İslamofobik saldırılardan en başta Avrupa'yı kendine yurt edinen milyonlarca Müslüman ve Avrupa'nın kendisi zarar görmektedir. Avrupa temsil iddiasında bulunduğu demokrasi, hukuk devleti gibi değerleri yeniden hayata geçirmeli ve İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan utancın tekrar etmesine müsaade etmemelidir.

Bu çerçevede Christchurch terör saldırısında görüldüğü gibi sadece terör eylemini görünümlenen videonun yayından kaldırılması³⁹ gerçekçi bir önlem olarak görülmemelidir. Bu gibi küçük önlemler yerine daha kapsamlı ve Avrupa'da yaşayan Müslüman olsun ya da olmasın bütün toplumsal kesimlerin barış içerisinde bir arada yaşamalarını garanti edecek önlemler üzerinde durulmalıdır.

Aşırı sağcı Tarrant'ın manifestosu detaylıca incelendiğinde bu metnin ırkçı düşünceye sahip olan Avrupalılara bir sesleniş olduğu açıktır. Manifestonun amacı bir kalkışma çağrısı olarak nitelenmelidir. Tarrant ortaya koyduğu argümanlarla adeta Avrupa toplumlarında giderek güç kazanan yabancı düşmanlarına açık davetiye çıkarmaktadır. Buna karşı durması gereken resmi makamların ise bu konuda kayda değer politikalar sergilemediği ortadadır. ırkçı saldırılarda gözlemlenen artışta ırkçılık ve aşırı sağcı terör karşısında AB veya Avrupa ülkeleri tarafından yeterince önlem alınmamasının payı büyüktür. Bu durumun değişmesi ve iç barışın daha fazla zarar görmemesi için AB ve Avrupa ülkeleri Müslüman vatandaşlarını koruyucu ve aşırı sağcı terörü önleyici tedbirleri bir an önce

almak zorundadır. Örneğin Christchurch teröristinin bıraktığı manifesto ve diğer aşırı sağ saldırganların yazılı propaganda metinleri online ortamda hala erişilebilir durumdadır.

Avrupa'da ırkçı radikalleşmenin popülerlik kazanması ve yaygınlaşmasıyla birlikte merkez siyasi partiler de aşırı sağın retoriklerini benimser hale gelmiştir. Bu değişim AB'nin ve Avrupa ülkelerinin kendilerine ve çoğulcu değerlerine yabancılaşmasını beraberinde getirmektedir. Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmen kökenliler aşırı sağ söylemlerle ötekileştirildikçe yaşadıkları ülkeye aidiyet sorunları artacak ve entegrasyon noktasında sorunlar yaşanacaktır. Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmenler veya göçmen kökenli Avrupa vatandaşları sadece aşırı sağ partilerin güçlenmesi nedeniyle değil aynı zamanda kurumsal ırkçılık sebebiyle içerisinde yaşadıkları topluma ve devlete karşı ciddi bir güven sorunu yaşamaktadır.

Aşırı sağ siyasi partilerin politika ve söylemleri Avrupa siyasetinde ve kamuoyunda geçerlilik kazandıkça Avrupa giderek daha içe kapanık bir hal alacaktır. AB'nin devamından ziyade ulus devlet propagandası yapan aşırı sağcı hareketler Birlik'in bekasını hedef almaktadır.

Gerek Avrupalı siyasiler gerek medya gerekse STK'lar tarafından sağcı terörist yapılanmalarla mücadelede gerekli önlemler alınmadığı sürece Christchurch teröristi Tarrant'ın gerçekleştirdiği türden saldırıların tekrarlanması kimseyi şaşırtmamalıdır. Bu analizde de ortaya konduğu gibi Avrupa'da uzun süreden beri siyaset ve medya eliyle göçmen kökenlilere ve onların kültürlerine karşı yürütülen ötekileştirici söylemler artık fiziki şiddet eylemlerine yol açmaktadır. Aşırı sağcılar insanların canına kastetmekten çekinmemektedir. Daha vahim olanı da bu noktada kendilerine karşı ne sivil ne de siyasi caydırıcı bir gücün ortaya konamaması ve Avrupalı devletlerin bu oluşumlar karşısında aciz kalmasıdır.

39. Jenni Marsh ve Tara Mulholland, "How the Christchurch Terrorist Attack was Made for Social Media", CNN Business, <https://edition.cnn.com/2019/03/15/tech/christchurch-internet-radicalization-intl/index.html>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

YENİ ZELANDA TERÖR SALDIRISI VE AVRUPA BAĞLANTILARI

KEVSER EROL

SETA | ANALİZ

Bu analiz Yeni Zelanda'da 15 Mart 2019'da yaşanan ve yaklaşık elli Müslümanın katledilmesine sebep olan Christchurch terör eyleminin ideolojik arka planını ve Avrupa'daki bağlantılarını incelemekte ve Avrupa'da günden güne artan Müslüman karşıtı ırkçılık ve İslamofobik saldırıların hangi boyutlara varabileceğini değerlendirmektedir. Bunun yanı sıra analizde Avrupa ülkelerinin bu saldırıdan nasıl bir ders çıkarmaları ve Müslüman karşıtı ırkçılıkla mücadelede nasıl bir politika uygulamaları gerektiğine dair öneriler bulunmaktadır.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE • BERLİN